

Edgar Allan Poe

Metzengernstein

Pestis eram vivus — moriens tua mors ero.

Martin Luther

Groaza și fatalitatea au stăpânit în toate timpurile. Pentru ce să datez, deci, întâmplările pe care vreau să vi le povestesc? E de ajuns să vă spun că, în vremurile despre care vorbesc, dăinuia în ținuturile Ungariei o puternică, deși tăinuită, credință în doctrina metempsihozei. Asupra doctrinei în sine — adică asupra falsității sau posibilității adevărului ei — n-aș voi să mă pronunț. Susțin, totuși, că mare parte din neâncrederea noastră (după cum o spune La Bruyère, referindu-se la toate nefericirile noastre) „*vient de ne pouvoir etre seuls*”.

Existau însă în superstițiile ungurești câteva lucruri care țineau direct de absurditate. Ei, ungurii, se deosebeau mult de maeștrii din Orient. Astfel, „sufletul” — spun ei — și acum dau cuvântul unui subtil și inteligent cunoscător parizian — „*ne demeure qu'une seule fois dans un corps sensible: au reste — un cheval, un chien, un homme même, n'est que la ressemblance peu tangible de ces animaux*”.

Famiiliile Berlifitzing și Metzengernstein erau vrăjmașe de veacuri întregi. Niciodată două case atât de ilustre n-au fost înveninate de o dușmănie atât de cruntă. Pricina acestei vrăjmășii va trebui, pare-se, căutată într-o veche profeție — „Un nume glorios va cunoaște o cumplită prăbușire, atunci când, ca un călăreț suit pe cal, natura pieritoare a familiei Metzengernstein va învinge nemurirea familiei Berlifitzing”.

Desigur, cuvintele în sine aveau prea puțin înțeles, sau chiar nici unul. Dar pricini mărunte au dus — și nu de prea multă vreme — la urmări bogate în evenimente. Cele două case, care aveau domenii învecinate, exercitau de multă vreme o influență rivală în treburile unui guvern frământat. Pe deasupra, după cum se știe, vecinii apropiați sânt rareori prieteni, și membrii familiei Berlifitzing puteau privi de la înaltele contraforturi ale castelului lor drept în ferestrele palatului Metzengernstein. Măreția seniorială pe care o vedeau acolo nu era câtuși de puțin menită să potolească simțămintele irascibile ale Berlifitzingilor,

Mercier, în *L'an deux mille quatre cent quarante (Anul două mii patru sute patruzeci)*, susține cu seriozitate doctrina metempsihozei, iar J.D'Israeli afirmă că „nici un sistem nu este atât de simplu și de accesibil înțelegerii”. Se spune că și colonelul Ethan Allen, „fiul Muntelui Verde”, ar fi fost un serios adept al metempsihozei, mai puțin bogat și de obârșie mai târzie. Nu e, deci, de mirare că profeția, oricât de lipsită de înțeles ar fi părut, a izbutit să genereze și să întrețină discordia dintre două familii sortite vrăjmășiei prin toate impulsurile unei pizme ereditare. Profeția părea că lasă să se înțeleagă, dacă într-adevăr lăsa ceva să se înțeleagă, triumful final al familiei mai puternice, ceea ce nu putea, firește, să nu întrețină cele mai amare resentimente în rândurile familiei mai slabe și mai puțin influente.

Wilhelm, conte Berlifitzing, deși coborâtor dintr-o nobilă spiță, era la vremea povestirii noastre un bătrân schilod și destul de pierit, singura lui energie găsindu-și expresia într-o îndârjită și înveterată aversiune față de familia rivalului său, ca și într-o afecțiune atât de pătimașă față de cai și de vânătoare, încât nici betesugurile, nici vârsta înaintată, nici slăbiciunea

minții nu-l puteau împiedica să caute zilnic aventurile și primejdiile vânătorii.

Frederick, baron Metzengerstein, era dimpotrivă încă nevârstnic. Tatăl său, ministrul G., murise de tânăr, iar maică-sa, Doamna Maria, îl urmase curând. Frederick împlinise abia optsprezece ani. La oraș, vârsta de optsprezece ani nu durează prea mult, dar într-o pustietate — în imensitatea pustietății aceluși vechi domeniu — pendulul vibrează cu un înțeles mai profund.

Datorită unor împrejurări legate de felul cum fusese administrat domeniul, tânărul baron intră în stăpânirea întinselor sale proprietăți chiar de la moartea tatălui său. Rareori vreun nobil din Ungaria a mai posedat asemenea domenii. Avea castele nenumărate. Cel mai mare ca splendoare și întindere era Palatul Metzengernstein. Hotarele pământurilor sale nu fuseseră niciodată statornicite cu precizie, dar ca să înconjori parcul cel mai mare trebuia să umbli vreo cincizeci de mile. Nu era greu de presupus ce soartă va avea uriașa moștenire în mâinile unui proprietar atât de tânăr, cu o fire bine cunoscută. Și într-adevăr, în numai trei zile, moștenitorul îl întrecu chiar și pe Irod în dezmăț, depășind cu mult așteptările celor mai înflăcărați ciraci ai săi. Orgii rușinoase, nelegiuiri sfruntate, cruzimi nemaiauzite dădură curând vasalilor săi să înțeleagă că nici cea mai servilă supunere din partea lor, și nici un scrupul de conștiință din partea lui nu îi vor putea apăra de ghearele necruțătoare ale acestui mic Caligula. În noaptea celei de-a patra zile, grajdurile castelului Berlifitzing fură cuprinse de flăcări, și toți vecinii adăugară focul lungului șir al fărădelegilor și grozăviilor făptuite de baron.

Dar în timpul zarvei pricinuite de această întâmplare, tânărul nobil ședea, părănd cufundat în gânduri, într-o încăpere vastă și pustie de la catul de sus al palatului Metzengernstein. Tapițeria bogată, deși ponosită, atârânănd mohorâtă pe pereți, reprezenta figurile fantastice și maiestuoase ale atâtor iluștri strămoși. Ici — preoți înveșmântați în odăjdii bogate și înalți demnitari, stând nestânjeniți în fața autocratului și suveranului, se împotriveau dorințelor unui rege efemer sau opuneau supremația papală sceptrului rebel al vrăjmașului. Colo — staturile înalte și întunecate ale prinților Metzengernstein, călări pe cai voinici, călcând în picioare leșurile dușmanilor căzuți, făceau să tresară, prin expresia lor viguroasă, inimile cele mai neânfricate. Iar dincolo — fețe albe, cu expresii voluptuoase, ale unor domnițe din vremuri apuse, plutind parcă pe unda unui dans ireal, în acordurile unor melodii imaginare.

Și în timp ce baronul asculta — sau se prefăcea că ascultă — vuietul tot mai puternic ce se ridica dinspre grajdurile familiei Berlifitzing, ori poate că plănuia o ispravă nouă, mai hotărâtă, mai îndrăzneată — ochii îi căzură fără voie pe un colț al tapiseriei, unde se vedea imaginea unui cal uriaș, de o culoare nefirească, ce aparținuse unui strămoș maur al rivalului său. Calul se afla în prim-planul desenului, nemișcat ca o statuie — în timp ce, mai în fund, stăpânul său învins cădea sub pumnalul unui Metzengernstein.

Dându-și seama ce anume cercetau, fără voie, ochii săi, pe buzele lui Frederick flutură o expresie diabolică. Nu-și întoarse însă privirea. Nu putea să înțeleagă neliniștea copleșitoare care părea că i se așterne ca un giulgiu peste simțuri. Cu greu își putea împăca simțămintele nelămurite, ca de vis, cu certitudinea că era treaz. Și cu cât privea mai mult, cu atât vraja îl absorbea — cu atât i se părea cu neputință să-și mai ia vreodată privirea de la tapiseria ce-l vrăjea. Dar cum vuietul de afară părea să crească și mai mult, își întoarse cu o sfortare silită privirea către strălucirea roșiatică a luminii ce pătrundea prin ferestre, venind de la grajdurile în flăcări.

După o clipă însă, după o singură clipă, privirea i se întoarse din nou, mecanic, asupra tapiseriei de pe perete. Dar, spre uimirea și groaza sa de nespus, capul uriașului cal își schimbase între timp poziția. Grumazul animalului, până atunci aplecat, cu durere parcă, spre trupul prăbușit al stăpânului, era acum întins drept spre baron. Ochii, a căror privire nu se vedea înaintea, aveau acum o expresie omenească, hotărâtă, strălucind totodată de un roșu aprins, neobișnuit; iar gura deschisă a calului întărâtat lăsa să i se vadă toți dinții, sepulcrali și dezgustători.

Încremenit de spaimă, tânărul baron se îndreptă spre ușă. Când o deschise, un fulger de lumină roșie străbătu camera, adunându-se într-o imagine cu un contur precis, pe tapiseria care parcă prinsese viață; și baronul se înfiora oprindu-se o clipă în prag — văzând că imaginea lua exact înfățișarea și umplea precis conturul ucigașului neânduplecat și triumfător al maurului Berlifitzing.

Pentru a-și ușura apăsarea inimii, baronul se grăbi să iasă afară. În fața intrării principale a palatului, dădu peste trei grăjdari, care cu multă greutate, primejduindu-și viața, abia izbuteau să înfrâneze salturile și zbuciumul unui cal gigantic, roșu ca focul.

— Al cui e calul ? Unde l-ați găsit ? întrebă tânărul baron cu o voce iritată și răgușită, văzând că misteriosul cal din camera tapisată semăna leit cu furibundul animal din fața lui.

— Este al înălțimii voastre, stăpâne, răspunse unul dintre grăjdari. Nimeni altul, cel puțin, nu-l cere. L-am prins pe când ieșea în goană, fumegând și înspumat de furie, din grajdurile în flăcări ale castelului Berlifitzing. Ne-am gândit la început că face parte din herghelia de cai străini a bătrânului conte, și l-am dus acolo, ca pe un cal de pripas. Dar băieții de la grajd spun că n-au nici un drept asupra lui, ceea ce mi se pare cam ciudat, deoarece se vede cât de colo că abia a scăpat din flăcări.

— Literele W.V.B. sânt, de asemenea, foarte deslușit însemnate cu fierul roșu pe frunte, îl întrerupse al doilea grăjdar; am crezut, firește, că sânt inițialele lui Wilhelm Von Berlifitzing — dar toți din castel spun sus și tare că nu cunosc calul.

— Foarte ciudat! vorbi tânărul baron cu un aer gânditor și parcă fără să-și dea seama de înțelesul cuvintelor sale. După cum ați spus, pare să fie un cal fără seamăn — o adevărată minune, deși, cum prea bine ați văzut, e nărvaș și greu de stăpânit; oricum, al meu să fie. Și adăugă după o pauză: Poate că un călăreț ca Frederick de Metzengernstein va putea să îmblânzească chiar și un diavol din grajdurile lui Berlifitzing.

— Vă înșelați, stăpâne, calul, după cum mi se pare că v-am mai spus, *nu* este din grajdurile contelui. Dacă ar fi fost așa, ne cunoaștem prea bine datorită ca să fi îndrăznit a-l aduce în fața unui nobil din familia dumneavoastră.

— Adevărat! grăi sec baronul, chiar în clipa când, venind din palat, apăru grăbit un valet cu fața aprinsă. Îi șopti stăpânului său că din tapiseria unei anume încăperi, pe care o numi pe dată, dispăruse pe neașteptate o bucată și nu pregetă să descrie amănunțit care anume, dar, întrucât vorbea destul de încet, până la urechea grăjdarilor nu ajunse nimic care să le mulțumească curiozitatea ațâțată.

Ascultându-l, tânărul baron Frederick părea cuprins de o mulțime de emoții. Își recăpătă însă repede stăpânirea de sine și pe chip i se așternu o expresie hotărâtă de răutate, când porunci ca încăperea de unde dispăruse tapiseria să fie încuiată imediat, iar cheia să-i fie dată lui.

— Ați auzit că bătrânul Berlifitzing, vestitul vânător, și-a găsit o moarte cumplită? îi zise baronului unul dintre vasalii săi, în timp ce, după plecarea valetului, calul cel uriaș care devenise acum al baronului se

cabra și sălta cu o furie înzecită pe alea ce se întindea de la palat până la grajdurile Metzengernstein.

— Nu! rosti baronul întorcându-se brusc către cel care vorbise. A murit, spui ?

— E adevărul-adevărat, stăpâne; și pentru un nobil din familia dumneavoastră nu cred să fie o veste prea neplăcută.

Un zâmbet scurt trecu pe fața baronului.

— Cum a murit ?

— Luptându-se într-un chip nesăbuit să-și salveze caii favoriți din herghelia de vânătoare, și-a găsit groaznicul sfârșit în flăcări.

— A-ș-a-a! exclamă baronul, ca și cum ar fi fost pătruns încetul cu încetul de adevărul unei idei cutremurătoare.

— Așa! repetă vasalul.

— Cumplit! zise calm tânărul și se întoarse liniștit în palat.

Din ziua aceea, se putu vedea o schimbare vădită în purtările desfrânatului baron Frederick Von Metzengernstein. Într-adevăr, felul său de a fi dezamăgea toate așteptările și înșela manevrele multor mame, în timp ce obiceiurile și manierele sale aveau și mai puțin de a face decât

Înainte cu viața nobililor din împrejurimi. Nu mai era văzut niciodată dincolo de hotarele moșiilor sale și, în această întinsă lume a lui, nu avea nici un prieten — doar dacă s-ar fi putut spune că neobișnuitul cal, impetuos, roșu ca focul, pe care de atunci îl călărea mereu, avea vreun misterios drept la titlul de prieten.

O vreme destul de îndelungată invitațiile vecinilor săi nu conțineau. Va onora baronul serbarea noastră cu prezența lui?", „Va binevoi baronul să poftească la vânătoarea de mistreți ?"

„Metzengernstein nu vânează", „Metzengernstein nu va lua parte" erau răspunsurile trufașe și laconice.

Firește, asemenea jigniri repetate nu puteau fi răbdate de o nobilime mândră. Invitațiile deveniră tot mai rare și mai puțin cordiale; cu timpul, încetară cu totul. Văduva nefericitului conte Berlifitzing a fost chiar auzită exprimându-și dorința „ca baronul să fie acasă când nu va dori să fie acasă, deoarece disprețuiește societatea egalilor săi; și să fie călare când va dori să fie călare, deoarece preferă societatea unui cal". Numai că era doar o răbufnire neghioabă a unei dușmăanii ereditare și dovedea cât de lipsite de noimă pot fi spusele noastre când vrem să ne arătăm deosebit de energici.

Oamenii mai înțeleghători erau de părere că tânărul nobil se schimbase datorită durerii firești ce-o încearcă un fiu la pierderea timpurie a părinților săi, uitând însă de purtarea-i plină de cruzime și de dispreț din scurta perioadă de după moartea tatălui său. Mai erau unii care socoteau că baronul avea o idee prea exagerată despre importanța și rangul său. Iar alții (printre care poate fi menționat și medicul familiei) nu șovăiau să vorbească despre o melancolie morbidă și o boală ereditară, în timp ce mulțimea puneă în circulație zvonuri întunecate și echivoce.

Într-adevăr, atașamentul cam îndărătnic al baronului față de calul de curând căpătat — și care părea să crească o dată cu fiecare nouă manifestare a înclinațiilor feroce și demonice ale animalului — deveni în cele din urmă, în ochii tuturor oamenilor de bun-simț, o pasiune nefirească, respingătoare. În strălucirea amiezii ori în ceasurile adormite ale nopții, bolnav ori sănătos, pe vreme bună sau rea — tânărul Metzengernstein părea ținut în șaua uriașului cal, ale cărui porniri neâmbilnzite se potriveau atât de bine cu propria-i fire.

Mai erau, de asemenea, unele împrejurări care, adăugate ultimelor întâmplări, puneau într-o lumină supranaturală, sinistă, maniile călă-

rețului și însușirile deosebite ale calului. Distanța pe care o sărea dintr-un singur salt fusese măsurată cu grijă, dovedindu-se că întrecea, cu o diferență uluitoare, presupunerile făcute de cele mai îndrăznețe închipuiri. Și-apoi, baronul nu dăduse nici un *nume* ciudatului animal, deși toți ceilalți cai din herghelia sa purtau câte unul. Avea un grajd ^aparte, la o oarecare depărtare de celelalte ; cât despre îngrijirea lui și celelalte treburi din grajd, n-ar fi lăsat pentru nimic în lume pe nimeni ^alul să le facă, nici un picior străin necutezând a călca în grajdul anume rânduit. Și mai era ceva. Deși cei trei grăjdari, care prinseseră calul pe când fugea de flăcările focului de la Berlifitzing, îl opriseră în loc cu ajutorul unor frâie cu laț — totuși nici unul dintre ei nu s-ar fi putut lăuda că izbutise, fie în timpul acelei lupte primejdioase, fie după aceea, să-l fi atins vreodată cu mâna. Oricâte manifestări de inteligență deosebită ar avea un cal nobil și focos, ele n-ar putea ațâța o curiozitate excesivă; dar unele împrejurări se impuneau cu tărie până și celor mai sceptici și mai nepăsători. Se povestește că s-a întâmplat ca o mulțime întreagă de curioși adunată în jur să se dea înapoi îngrozită în fața aspectului hotărât și impresionant și a trăsăturilor sale teribile — și atunci, chiar și tânărul Metzengernstein pălea și dădea înapoi din fața privirii stranii, pătrunzătoare, aproape omenеști a calului.

Printre oamenii baronului nu se afla, totuși, nici unul care să se îndoiască de sinceritatea puternicei dragoste pe care i-o arăta calului tânărul baron, datorită marilor sale însușiri; nimeni în afară de un paj mărunțel, pocit și nebăgat în seamă, a cărui slujenie sărea în ochii tuturor și pe părerile căruia nu puneau nimeni preț, și acest paj (dacă, firește, părerile lui merită câtuși de puțin a fi amintite) avea nerușinarea să afirme că stăpânul său nu se urca niciodată în șa fără să nu-l scuture un tremur de neânțeles, aproape imperceptibil; și că, ori de câte ori se întorcea din lungile și obișnuitele-i plimbări, o expresie de răutate triumfătoare îi schimonosea fiecare mușchi al feței.

Într-o noapte cu furtună, Metzengernstein se trezi dintr-un somn greu, în clipa următoare se repezi ca nebun din camera sa și, încălecând în grabă, o luă în galop către desișul pădurii. Era ceva destul de obișnuit, așa că nimeni din casă nu-și făcea griji. Trecură câteva ore și tocmai când slujitorii îi așteptau cu nerăbdare întoarcerea, deodată mândrele și masivele clădiri ale palatului Metzengernstein trosniră și se cutremurară din temelii, pradă flăcărilor necruțătoare care-și trimiteau înspre cer limbile lungi, gălbui.

Când flăcările au răbufnit, focul cuprinsese aproape întregul palat, încât orice efort de a salva vreo parte a lui ar fi fost cu totul zadarnic. Oamenii de prin împrejurimi, încremeniți, stăteau fără grai înjur, într-o uluială mută, proștiți de întinderea focului. Și deodată, un fapt nou și înspăimântător atrase luarea-aminte a mulțimii, căci e lucru dovedit că simțămintele gloatei sânt mai puternic răscolite la vederea chinurilor omenеști, decât de cele mai înfricoșătoare spectacole ale materiei neânsuflețite.

De-a lungul întinsei alei de stejari bătrâni care ducea din pădure până la intrarea principală a palatului Metzengernstein, un cal purtând pe el un călăreț cu capul descoperit și cu hainele în neorânduială se apropia în galop, mai cumplit decât Demonul Furtunii.

Călărețul era dus, fără putință de îndoială, împotriva voinței lui — groaza ce i se așternuse pe chip, sforțările disperate ale trupului erau mărturia unei lupte supraomenești; dar nici un sunet, în afară de un singur țipăt, nu scăpă de pe buzele sale însângerate, pe care din când în când și le mușca, în culmea terorii. O clipă încă — tropotul copitelor răsună pătrunzător acoperind vuietul flăcărilor și şuierul vântului — o

clipă încă, și trecând dintr-un singur salt peste poartă și peste gardul viu de lângă ea, calul o porni în sus, pe scările aproape prăbușite ale palatului, și dispăru, împreună cu călăreț, în haosul vârtejului de foc. Pe dată, furia furtunii se potoli și se așternu o liniște totală. O flacără albă mai învăluia ca un giulgiu clădirea, ca apoi să se prelingă în depărtări, în zarea liniștită, răspândind o lumină supranaturală, în timp ce, deasupra palatului, plutea un nor greu de fum, având forma deslușită, gigantică a unui... *cal*.
